MODUŁ VI

Nazwa:

Jak sprawdzać rozumienie różnych tekstów?

Cel ogólny:

Poznanie różnych akcji promujących czytanie, zaplanowanie działań propagujących czytanie i rozumienie na terenie szkoły, gminy.

Czas trwania zajęć: 4 godziny

Treści:

- Metody sprawdzania osiągnięć uczniów
- Dobór tekstów do sprawdzania rozumienia
- Zadawanie pytań ustnych do różnych tekstów
- Rodzaje i formy zadań pisemnych
- Zalety i wady zadań otwartych i zamkniętych
- Budowanie zadań pisemnych (test sprawdzający)
- Błędy w budowie zadań
- Kryteria zadań otwartych

1. Wprowadzenie

Zapoznanie uczestników z celem i treściami zajęć oraz harmonogramem zajęć w danym dniu.

2. Mini-wykład nt. metod sprawdzania osiągnięć uczniów. Prowadzący zwraca szczególna uwagę na różnorodność metod, choć w trakcie zajęć ćwiczone będą przede wszystkim zadania pisemne. Przypomina również, cel operacyjne, które powinny towarzyszyć tworzeniu zadań, podaje taksonomie celów oraz przykłady czasowników operacyjnych.

CELE KSZTAŁCENIA

Psychomotoryczne Praktyczne		**Poznawcze** Intelektualne		**Wychowawcze** Motywacyjno-emocjonalne	
POZIOM	KATEGORIA	POZIOM	KATEGORIA	POZIOM	KATEGORIA
działania	A. Naśladowanie	wiadomości	A. Zapamiętywanie wiadomości	działania	A. uczestnictwo w działaniu
	B. Odtwarzanie działania		B. zrozumienie wiadomości		B. podejmowanie działania
umiejętności	C. Sprawność działania w stałych warunkach	umiejętności	C. stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	postawy	C. nastawienie na działanie
	D. Sprawność działania w zmiennych warunkach		D. stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych		D. system działań

POZIOM	KATEGORIA	CZASOWNIKI OPERACYJNE
WIADOMOŚCI	A-zapamiętywanie wiadomości	Nazwać, zdefiniować Wymienić, zidentyfikować, wyliczyć
	B - zrozumienie wiadomości	Streścić, wyjaśnić, zilustrować, rozróżnić
UMIEJĘTNOŚCI	C - zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	Rozwiązać, skonstruować, zastosować, porównać, sklasyfikować, narysować, zmierzyć, określić, zaprojektować, wykreślić
	D - zastosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych	Dowieść, przewidzieć, zanalizować, wykryć, ocenić, zaproponować, zaplanować

3. Ćwiczenie 1

Proszę spośród tekstów z gazety/podręcznika wybrać przykład materiału, który nie nadaje się do sprawdzenie umiejętności rozumienia tekstu i taki, który się do sprawdzenia tej umiejętności nadaje. np na podstawie DZIENNIKA

To już jutro. 10 września to dzień, w którym naukowcy z całego świata wstrzymają oddech. Nie tylko zresztą oni. To, co się stanie, powinno przykuć uwagę całej ludzkości. Zaczyna się największy eksperyment naukowy w dziejach. Eksperyment wart aż pięć miliardów dolarów i do tego eksperyment, który - według nawet niektórych poważnych naukowców - może ludzkość unicestwić.

Wielki Zderzacz Hadronów (LHC), to nie nazwa jakiejś futurystycznej broni z "Gwiezdnych Wojen", ale najbardziej zaawansowane technicznie urządzenie na świecie, znajdujące się w ośrodku CERN pod Genewą.

Do czego służy? W dużym skrócie do tego, aby odtworzyć warunki, które panowały we wszechświecie milisekundy po Wielkim Wybuchu. To z kolei albo potwierdzi teorie naukowców dotyczące początków kosmosu, albo je całkowicie obali.

Wszyscy na jednego, czyli zderzanie cząstek

Zdaniem naukowców, wszechświat, który znamy, czyli planety i gwiazdy, to efekt ciągłych zderzeń cząsteczek. W LHC - opisujemy to w dużym uproszczeniu - będą przyspieszane dwie przeciwbieżne wiązki cząstek, najczęściej protonów.

Rozpędzanie cząstek rozpocznie się jutro około godziny 9 rano naszego czasu. W odpowiednim momencie wiązki zostaną nakierowane na siebie i zacznie dochodzić do zderzeń cząstek. Coraz szybszych. Właśnie te zderzenia będą przedmiotem badań fizyków.

Ten eksperyment, to swoista podróż w czasie. Podróż do źródeł powstania wszechświata.

>>>Masz antenę satelitarną? Zobacz, jak ją nastawić, by śledzić eksperyment na żywo

Wśród naukowców na całym świecie, którzy będą z zapartym tchem obserwowali jutrzejszy eksperyment, jest Polak, ksiądz profesor Michał Heller, który zajmuje się kosmologią.

"Świat naukowy trzyma kciuki za wyniki eksperymentów w CERN. Głównym pytaniem jest, czy istnieje cząstka Higgsa, czy nie istnieje. Wydaje się to bardzo drobnym szczegółem. Rzeczywiście ta cząstka Higgsa, jeśli istnieje, to jest bardzo, bardzo maleńka, ale od niej strasznie dużo zależy. Od tego, czy stwierdzimy jej obecność czy nie, zależy prawdziwość tzw. modelu standardowego cząstek elementarnych. Nic dziwnego, że kosmologowie i fizycy z zapartym tchem czekają na to. Jeszcze bardziej z zapartym tchem niż na wynik wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych" - mówi profesor Heller.

Celem naukowców jest właśnie weryfikacja teorii mówiącej, że wszędzie wokół nas znajduje się niewidoczne pole kwantowe, zwane polem Higgsa. To jednak nie wszystko. Naukowcy mają także nadzieję na odkrycie nowego rodzaju materii - tzw. cząstek supersymetrycznych. Dzięki temu można by zrozumieć, czym jest ciemna materia. Chodzi o wykryte przez astronomów w kosmosie skupiska materii, która nie wysyła żadnego wykrywalnego promieniowania, ale tworzy pole grawitacyjne - dzięki temu wiadomo, że musi mieć masę.

Nareszcie stajemy się normalni

MAGDALENA JANCZEWSKA: Z badań TNS OBOP dotyczących wolnego czasu powtórzonych właśnie po prawie pół wieku wynika, że dziś mamy o wiele więcej wolnego czasu niż w latach 60., ale też mniej pomysłów, jak go spożytkować.

JANUSZ CZAPIŃSKI*: W latach 60. rozrywki organizowały ludziom zakłady pracy - a to wycieczki na weekendy, a to wspólne zabawy w hali fabrycznej. Dziś oczywiście nikt już tego nie robi, w związku z tym każdy Polak sam musi sobie zagospodarowywać wolny czas. A że nie ma zwyczaju spędzać go aktywnie, to po prostu plackiem kładzie się przed telewizorem.

Telewizja radykalnie przemeblowała nasz styl życia i rozrywkę. Właściwie wchłonęła większość ambitnych ścieżek, którymi podążali Polacy, aby zagospodarować swój czas wolny w latach 60. Całkowicie wyparła także kino. W dobie kina domowego nie widzimy już powodu, aby płacić za bilet. Efekt jest taki, że należymy do najbardziej telewizyjnych społeczeństw. Dogoniliśmy pod tym względem Amerykanów, jedna trzecia Polaków dzień w dzień poświęca ponad trzy godziny na oglądanie telewizji. A telewizor to przerażający pożeracz czasu i pomysłów, które mogłyby się zrodzić, gdyby ludzie rzadziej szli na łatwiznę i chwytali za pilota.

Czasu na rozrywkę mamy więcej, bo mniej pracujemy?

Porównując te dwa badania, rzeczywiście wynika, że Polacy pracują mniej niż kilkadziesiąt lat temu, choć na tle innych krajów europejskich w dalszym ciągu jesteśmy przodownikami pracy. Krótszy czas pracy zawdzięczamy wolnym sobotom, najpierw delikatnie wprowadzanym w latach 80., a teraz będących normą. Dodatkowo mamy długie weekendy, które przedłużają się często w całe wieki.

Nadchodzi więc czas wolny i co dalej?

Najczęstszą odpowiedzią jest: trzeba się bawić. W związku z tym Polacy, jeśli nie siedzą przed telewizorem, coraz gremialniej biorą udział w imprezach publicznych, chadzają na koncerty, jeśli mieszkają w miastach, których włodarze dbają o ich organizację. Podczas dłuższych weekendów ruszają z domu i to jest pokrzepiające.

W ciągu zaledwie 48 lat staliśmy się bezmyślni?

Tak daleko bym się w osądzaniu Polaków nie posuwał. Polacy nie czytają książek, nie chodzą do teatru. Na mnie robi to piorunujące wrażenie. Ale nie znaczy to, że popadają w ignorancję, wszelką wiedzę czerpią z innych źródeł. Przeciętny Polak nie czyta książek, bo wystarczy, że ma w telewizji pięć programów Discovery i jeszcze dodatkowo jeden o zwierzętach. Może się z nich wystarczająco wiele dowiedzieć. A jak już się dowie, kliknie pilotem, co jest proste, i przełączy program na film sensacyjny albo koncert rockowy. A jak akurat będzie taki organizowany w jego mieście, to się nawet na niego pofatyguje. Proszę zwrócić uwagę, że w tych badaniach jest jeden bardzo ciekawy wynik. Prasy codziennej czytamy mniej, ale tygodników więcej. A wie pani, który rozchodzi się w największym nakładzie? "Tele Tydzień"!

To smutne, że czytelnictwo sprowadza się dziś do wertowania programu TV. Co się stało przez pół wieku, że doszliśmy do takiego punktu? Ale 48 lat temu wcale nie było lepiej, tyle że nie mieliśmy innych sposobów na spędzanie wolnego czasu. Nuda to jest uczucie, którego człowiek boi się równie mocno, jak rozjuszonego wampira z siekierą. Innymi słowy - nie możemy po prostu siedzieć i patrzeć na muchę na ścianie. Oczywiście, kiedy nie było telewizji - w końcu nie była ona powszechna w latach 60. - to słuchało się w domu radia. Dziś - jak wynika z badań - jest ono równie chętnie słuchane, ale trochę w innej formule, np. podczas jazdy samochodem. W latach 60. nie było innych atrakcji, które pozwalałyby w sposób łatwy i przyjemny zagospodarować wolny czas, więc rzeczywiście, Polacy brali do ręki książkę czy szli do teatru. Nie dlatego, że wtedy byli takimi intelektualistami, tylko dlatego, że nie mieli tylu innych możliwości co dzisiaj.

Janusz Czapiński, profesor Uniwersytetu Warszawskiego

4. Ćwiczenie 2

Uczestnicy wykonują ćwiczenie, polegające na wyszukaniu błędów w formułowaniu zadań.
Prowadzący komentuje i nazywa błędy oraz przypomina zasady formułowania pytań.

Podaje cechy złych pytań:

- natrętne
- skomplikowane, zbyt złożone
- pytania, które deprecjonują ucznia: „Nie mam pewności, czy to nie za trudne dla ciebie..”
- pytania sformułowane w negatywny sposób: „Czy nie uważasz…”.
- pytania zbyt otwarte: „Co sądzisz o szkole?”

5. Ćwiczenie 3

Uczestnicy wybierają odpowiedni tekst do sprawdzenie umiejętności czytania ze zrozumieniem. Proszę uwzględnić wiek, zainteresowania, możliwości uczniów. Następnie proszę zaproponować/ zapisać kilka pytań dla uczniów sprawdzających rozumienie tekstu, pamiętając, o tym, że zadajemy pytania z 3 poziomów, czyli o fakty, rozumienie sensu oraz interpretację, własne opinie). Członkowie grupy prezentują pytania.

6. Prowadzący krótko przedstawia formy i rodzaje pytań pisemnych.

Rodzaje zadań

Zadania			**Przydatność do taksonomii**				**czas**
Rodzaj	**Forma**	**typ**	**A**	**B**	**C**	**D**	
Zadania otwarte	Krótkiej odpowiedzi (KO)	Pojedyncza odpowiedź, wyliczanie	++	++	+	++	**3**
	Z luką (L)	Uzupełnianie, korekta	+	+	-	-	**1**
	Rozszerzonej odpowiedzi (RO_	Dłuższa, twórcza wypowiedź	+	+	+ +	+	**10**
Zadania zamknięte	Wielokrotnego wyboru (WW)	Jedna prawdziwa Jedna fałszywa Najbliższa prawdzie	-	++	+	++	**1,5**
	Prawda-fałsz (PF)		-	++	-	+	**0,5**
	Na dobieranie (D)	Przyporządko wanie klasyfikacja	+	+	-	-	**5**

7. Ćwiczenie 4

Aby przećwiczyć informację o rodzajach i formach zadań uczestnicy wykonują ćwiczenie, rozpoznając różne formy i rodzaje zadań. Prowadzący wprowadza również informacje o wadach i zaletach zadań zamkniętych i otwartych.

ZADANIA OTWARTE –
uczeń samodzielnie formułuje i zapisuje odpowiedzi

FORMY ZADAŃ OTWARTYCH

- ⇨ Zadanie rozszerzonej odpowiedzi RO, wymagające od ucznia rozwiniętej odpowiedzi pisemnej, rozprawka
- ⇨ Zadanie krótkiej odpowiedzi KO , wymagające od ucznia udzielenia odpowiedzi w postaci jednego słowa, liczby, symbolu, pełnego zdania, wyrażenia matematycznego lub co najwyżej 2-3 zdania
- ⇨ Zadanie z luką L , wymagające od ucznia uzupełnienia zwrotu, zdania, fragmentu tekstu, wyrażenia matematycznego lub rysunku. Ze względu na gotowy kontekst wypowiedzi ucznia, jest to zadanie rozwiązywane najszybciej, lecz najbardziej powierzchowne.

ZALETY ZADAŃ OTWARTYCH

- ⇨ Są łatwiejsze do formułowania, gdyż przybierają postać prostych pytań przypominających ćwiczenia wykonywane na lekcjach danego przedmiotu
- ⇨ Nie sugerują odpowiedzi
- ⇨ Pokazują tok pracy ucznia
- ⇨ Pozwalają na wykazanie samodzielności

WADY ZADAŃ OTWARTYCH

- ⇨ Wymagają szczegółowego schematu punktowania
- ⇨ Punktowanie jest mało obiektywne
- ⇨ Liczba zadań jest niewielka (słaba reprezentacja treści nauczania)
- ⇨ Formułowanie odpowiedzi jest czasochłonne
- ⇨ Nie zawsze wiemy, czy jest trafne
- ⇨ Trudne jest tworzenie wersji równoległej

ZADANIA ZAMKNIĘTE

- uczeń wskazuje jedną z gotowych odpowiedzi
- możliwość obiektywnego punktowania niezależnego od osoby punktującej
- możliwość automatycznego sczytywania wyników z kart odpowiedzi
- zadania zamknięte najlepiej nadają się do sprawdzania wysokich kategorii celów kształcenia, gdzie w grę wchodzą zaawansowane strategie i rozumowania

FORMY ZADAŃ ZAMKNIĘTYCH

WYBORU WIELOKROTNEGO *WW*	**NA DOBIERANIE *D***	**TYPU PRAWDA -FAŁSZ *PF***
Odpowiedzi do wyboru są odrębne dla każdego zadania	**Odpowiedzi do wyboru tworzą listę wspólną dla wiązki zadań**	**Uczeń rozstrzyga, czy zawarte w zadaniu twierdzenie jest prawdziwe**

8. Ćwiczenie 5

Uczestnicy do wybranego tekstu formułują pytania pisemne, pamiętając o różnej formie i rodzajach pytań. Następnie zamieniają się grupami i kolejna grupa stara się odpowiedzieć na pytania zapisane przez poprzednią grupę. Następnie uczestnicy prezentują przygotowane teksty i pytania. Prowadzący i uczestnicy komentują prezentowane treści. *Gdyby była możliwość pracy grupy przy komputerze, można by wyświetlić efekty pracy, a do tego zapisać i rozdać uczestnikom wypracowane materiały.*

9. Prowadzący przekazuje krótkie informacje na temat budowania kryteriów oceny zadań otwartych.

Ocenianie kryterialne to sprawdzanie i ocenianie prac uczniów zgodne z kryteriami.

- *Kryterium – cecha, ze względu na którą dokonujemy oceny, np. poprawność ortograficzna, rachunkowa, językowa, zrozumienie tematu.*
- *Schemat punktowania – zasady przydzielania punktów za spełnianie kryterium*
  - *Kryterium: Poprawność ortograficzna*
  - *Schemat punktowania:*

    1błąd – 2 pkt
    2 błędy – 1 pkt.
    3 i więcej błędów – 0 pkt.

- ***Skala 0-1***

  Zalety
  - ✓ Zapewnia obiektywizm sprawdzania
  - ✓ Umożliwia sprawdzenie dużej ilości prac w ciągu krótkiego czasu
  - ✓ Zapewnia porównywalność wyników uczniów

  Wady:
  - ✓ Nie uwzględnia spektrum osiągnięć uczniów, dzieląc je na bezbłędne i błędne
  - ✓ Wszyscy uczniowie, którzy otrzymali 0 pkt. traktowani są jednakowo (popełnił błąd, nie rozwiązał w ogóle, popełnił pomyłkę)
  - ✓ Nie daje żadnej informacji o naturze popełnionego błędu

- **Przypisywanie do zadania z góry określonej liczby punktów**
  1. Każdemu zadaniu w sprawdzianie przypisywana jest taka sama liczba punktów. W ten sposób każde zadanie w pracy klasowej jest jednakowo cenne. Powstają duże problemy przy konstrukcji sprawdzianu, ponieważ zadania powinny być tak dobrane, aby stopień ich pracochłonności i trudności był zbliżony.
  2. Poszczególne zadania wycenia się osobno, przypisując każdemu inną liczbę punktów. *Jeżeli kryteria są dobrze przemyślane, właściwie ten sposób nie ma wad.*

- **Metoda pojedynczych kroków**

  Odnotowanie każdej wykonywanej czynności i przyznanie za zadanie tylu punktów, ile czynności powinien wykonać uczeń, przy typowej metodzie rozwiązania

  Zalety:
  - ✓ Uczeń otrzymuje punkty za każdy poprawny etap rozwiązania
  - ✓ Osoba sprawdzająca otrzymuje informację, o wykonywaniu poszczególnych czynności

  Wady:
  - ✓ Nie zawsze można wydzielić kolejne kroki rozwiązania
  - ✓ Zadanie o długiej drodze rozwiązania jest punktowane wyżej a może być łatwe
  - ✓ Końcowa ocena odzwierciedla uśredniony wynik punktowy

10. Ćwiczenie 6

Prowadzący prosi, aby uczestnicy sformułowali kryteria sprawdzania do wybranego zadania otwartego. Następnie uczestnicy prezentują wypracowane kryteria. Prowadzący ewentualnie komentuje.

11. Ewaluacja i zakończenie zajęć.

Środki dydaktyczne wykorzystywane w czasie zajęć:

- przykładowe testy do indywidualnego wypełnienia dla uczestnika: Pająki
- karty pracy do pracy w grupach

Materiały dla uczestników:

W wersji elektronicznej na CD, co da możliwość dowolnego przetwarzania materiałów w zależności od potrzeb uczestników:

- krótkie informacje teoretyczne
- przykładowe testy wypełnianie w czasie zajęć

Materiały te powinny być przydatne, zwłaszcza jeśli nauczyciel zamierza poprowadzić podobne zajęcia w szkole w ramach WDN.

Materiały

dla uczestników szkolenia

Moduł VI

Metody sprawdzania osiągnięć uczniów

<table>
<tr><th>KRYTERIA</th><th colspan="6">METODY</th></tr>
<tr><td>Kto sprawdza?</td><td colspan="3">nauczyciel</td><td colspan="3">Uczeń - samosprawdzalnie</td></tr>
<tr><td>Kto poddany jest sprawdzaniu?</td><td colspan="3">uczeń</td><td colspan="3">grupa uczniów „zbiorowa pogadanka sprawdzająca”</td></tr>
<tr><td>Czy sprawdzane czynności są wywołane intencjonalnie?</td><td colspan="3">tak</td><td colspan="3">nie
„obserwacja uczenia się”</td></tr>
<tr><td>Jak sprawdzane czynności są dobierane?</td><td colspan="3">intuicyjnie</td><td colspan="3">analitycznie</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Jak uczeń przedstawia sprawdzane czynności?
(jak uczeń komunikuje się z otoczeniem?)</td><td>ustnie</td><td>pisemnie</td><td>praktycznie</td><td>ustnie</td><td>pisemnie</td><td>praktycznie</td></tr>
<tr><td>odpyty wanie</td><td>wypraco wanie</td><td>praktyczne prace</td><td colspan="3">pomiar dydaktyczny</td></tr>
<tr><td>ustnie</td><td>pisemnie</td><td>sytuacyjnie</td><td>ustny</td><td>pisemny</td><td>praktyczny</td></tr>
</table>

POMIAR DYDAKTYCZNY

- przypisywanie symboli przedstawiających osiągnięcia uczniów tak, aby relacje między symbolami odpowiadały relacjom między uczniami ze względu na wiadomości i umiejętności
- sprawdzanie osiągnięć szkolnych dokonywane według określonych reguł